

REFORMÁTUS LELKÉSZEK LAPJA

Megjelenik: havonta kétszer.

Előfizetési díj:

egész évre 240 leu, fél évre 120 leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Porumbeli-Mici-Kisgalambfalva

Jud. Odorheiu.

Felelős szerkesztő: **Derzsi Endre.**

„És nem hívének nekik“.

— Lukács XXIV. 11. —

Az Ur Jézus szava beteljesedett. Isten az ő szentjét nem hagyta a koporsóban. Az asszonyok a követ a sírról elhengerítve találták. És felcsendült a husvéti evangélium: Mit keresitek a holtak közt az élőt? Nincs itt, hanem feltámadott. Valának pedig Mária Magdaléna és Johanna és a Jakab anyja Mária és egyéb asszonyok övelők, akik ezeket mondák az apostoloknak. De az ő szavuk csak üres beszédnek látszék azok előtt; és nem hívének nekik.

És ha még az apostolok sem hittek, akik pedig oly közel állottak a Krisztushoz, mit várjunk akkor ettől a mai, Krisztustól eltávolodott, világtól?! Csoda-e, ha közömbösen halad el a feltámadás hitének fennséges ünnepe mellett s csak teste ünnepel, de lelke nem?!

Kinek milyen a nagypénteke, olyan a husvétja is. A Krisztus keresztyéhez való viszonyod határozza meg a husvéttal szemben való magatartásodat is. Akiknek a keresztről való beszéd bolondság, azok nem fognak hinni soha a husvétnak sem. De akiknek a keresztről való beszéd Istennek ereje, azok megingathatatlan hittel és boldog lélekkel éneklék husvét reggelén: „Alleluja! Alleluja! Feltámadt az Isten fia, él örökké odafenn!“

Boldog husvét! Ünnepet kívánunk lapunk olvasóinak, lelkésztestvéreinknek, családjukkal és gyülekezetükkel együtt!

D. E.

Még egyszer a lelkipásztorok együtt működéséről.

A cimben foglalt nagy jelentőségű kérdésben — őszintén keresve a testvéri megértést — kötelességemnek ismerem még egyszer hallatni a szavamat, különösen a Rikánbelüli Kommunitásnak, Derzsi Endre testvérünk részvételével, f. évi március 4-én tartott értekezlete után, mert azt kell látnom, hogy a Sepsi egyházmegye lelkészi értekezletének a tordai nagyhétén előterjesztett javaslatát az egész vonalon nemcsak félreértették, hanem annak bírálói, az általuk már előzetesen elfoglalt álláspontjukból kifolyóan, olyan egyoldalú nézőpontból tették vizsgálat tárgyává a Sepsi-i javaslatot, hogy így annak szellemét meg sem ismerhették.

Tehát a fennforgó félreértéseket óhajtanám eloszlatni, de ugyanakkor arra kérem minden olvasómat, különösen pedig azokat, a kik véleményüknek nyilvánosan — a sajtó útján is kifejezést adtak, hogy a miképen én igyekeztem az ő álláspontjukra helyezkedve őket megérteni, tegyék ugyanazt velünk szemben. Én úgy látom, hogy a kölcsönös megértés útja nyitva van s hacsak emberi hiúságunk — amit inkább a saját magunk, mint mások megtévesztésére következetességnek nevezünk — meg nem akadályoz, bizonyára találkozunk is.

Próbáljuk meg hát eloszlatni a fennálló félreértéseket.

Sulyos tévedés (a jóhiszeműséget mind itt, mind a továbbiakban kétségbevonhatatlannak tartom) — rs-nek az a megállapítása (Református Lelkészek Lapja 1928. évi 166 oldal), hogy midőn sajtáságos érdeellentétek ütköztek össze, nem a jobb belátás győzedelmeskedett, hanem egy ötletszerűen előrántott törvényparagrafus.

A tordai javaslatot egy — az állítólag ötletszerűen előrántott törvényparagrafusra felépített lelkészi értekeztet nevében és megbízásából terjeszthettem elé. Ez pedig t. i.: a Sepsi egyházmegyei lelkészi értekeztet — a melynek tagjai közül igen sokan hiánytalan buzgósággal igyekeztek kivenni a maguk részét mind az Orle, mind pedig a Rorle — munkásságából — egy évtizedes (gyümölcsözésben sem meddő) értekezteti munkásság tapasztalataiból leszűrt komoly meggyőződéssel vallotta és vallja, hogy a lelkipásztorok áldásos együttműködése csak az alulról felfelé kiépített egyházmegyei, egyházkerületi és egyetemes lelkészi értekeztetben valósítható meg.

Az indokolást teljes őszinteséggel adja meg a bevezető előadás.

Az itt elmondottak után tévedésnek kell minősítenünk Debreczeni István amaz állítását is, hogy Tordán a kérdés megoldása elől kitér-

tek.« Legfeljebb annyiban lehet szó — nem kitérésről, hanem elődázásról, hogy mivel az értekezlet kiépítését, az egyházkerületi és egyetemes lelkészi értekezlet megszervezését a zsinattól várjuk, nem hoztunk — hatásköri túllépéssel — kötelező jellegű határozatot, hanem a zsinat elé terjesztettük ismeretes kérésünket.

Semmivel sincs alátámasztva Debreczeni testvérünknek az a további állítása, hogy »az értekezlet soha sem képes olyan feladatok elvégzésére, olyan eredmények felmutatására, mint az egyesület« és tovább »az értekezlet soha sem lesz olyan erős kapocs, mely mindenkit és igazán egybefogjon«. Mert az, hogy az értekezlet eddig is megvolt, de nem működött, aligha lehet elfogadható érv.

Mi — ismétlem ott voltunk az Orle-ben (kezdetől fogva), ott voltunk a Rorle-ben is (szintén kezdetől fogva) és nekünk van működő lelkészi értekezletünk, azért ne vegye tőlünk szerénytelenségnek Debreczeni testvérünk, ha azt gondoljuk, hogy nekünk több jogcímünk van összehasonlításokat tenni. A meddő vitát kerülni akarom, azért csak annyit jegyzek itt meg, hogy egy nem működő értekezlettől bizony eredményeket sem lehet várni.

Itt csak megemlítem — mert alább ugysis részletesebben kell ezzel foglalkoznom — hogy a következő bekezdésben hibásan és épen a hangsúlyt hordozó kitételek elhagyásával idéz Debreczeni testvérünk. Mi is a lelkipásztorok egyetemes megszervezésére törekszünk, tehát világos, hogy nem a szervezkedést tartjuk az egyházra nézve veszélyesnek.

Igen súlyos tévedésen alapszik továbbá Debreczeni István testvérünknek az a harmadik megjegyzése, a melyben az én tordai előadásomban a Királyhágómelléki kerület lelkipásztorainak lekicsinylését, semmibevevését akarja beleolvasni. Szeretettel kérem azért, hogy csak egy pillanatig szemlélje a dolgokat a mi nézőpontunkból. Mert mit akarunk mi? A lelkipásztorok egyetemes egyesülésének kiépítését alulról felfelé és — természetesen — a törvényhozás, a zsinat által. Mit kérünk azért? Az egyházmegyei értekezletek azonnali kötelező munkába indítását, másodszor az egyházkerületi értekezletek azonnali megszervezését és most jön az »esetleg«, az egyetemes értekezlet megszervezését. Ez az esetleg tehát épen úgy vonatkozik Királyhágómellékére Erdélytel szemben, mint Erdélyre Királyhágómellékével szemben. Jelentése pedig ez: Kétségtelen, hogy az egyetemes értekezlet életképességének előfeltétele az, hogy az egyházmegyei és egyházkerületi értekezletekben duzzadó élet legyen, azért a tordai konferencia abban az »esetleg«-ben a két kerület ez idő szerint egyetlen közös szervének, törvényhozó testületének, a zsinatnak bölcsességére bizza annak eldön-

tését, hogy azonnal megszervezi-e az egyetemes lelkeszi értekezletet, vagy vár ezzel addig, a míg az életképes működés nélkülözhetetlen előfeltételeit biztosítva látja. Mert higgye el nekem Debreczeni testvérem, hogy nincsen olyan alapszabály, a mely „*mindenkét és igazán összefogjon*.” És mindaddig, a míg egymás közelségében élő, egy szűkebb egységben, mondjuk egy egyházmegyében, együtt munkálkodó, sok tekintetben egymásra utalt lelkipásztorok néha nagyon is emberi módon harcolnak egymással szemben, addig legalább is önmegvédelem azt gondolni, hogy bármilyen alapszabály is önzetlen testvéreké fogja tenni ezeket a harcolókat egymással is, másokkal is.

Most még Máthé Elek testvéremnek a R. L. L. m. évi 14-ik számában »Kik vagyunk mi?« címmel megjelent cikkére kell egy pár észrevételt tennem.

»Az isteni kijelentés meg van írva — mondja — a szentírásban, de az nincs megírva sehol, hogy a Szentlélek tiltja a lelkipásztorok *szabadon való* közösségbe tömörülését.«

Világosabb látás kedvéért hozzáfűzök D. E.-nek a R. L. L. f. évi 36-ik oldalán a Királyhágómelléki lelkészekhez intézett következő üzenetét: »És sajtótok és képviselötök után működjétek közre, hogy a mi legelemibb jogunk, az egyesületbe való tömörülés joga a zsinati törvényhozás által biztosíttassék.«

Áljunk meg itt — de minden elfogultságtól mentesen — egy nagyon komoly szóra és »szögezzük le, hogy az egyesületbe való tömörülés nem »jog«, hanem erőnk fogyatékosságából eredő „*kényszerűség*“.

Minden tömörülés, egyesülés, bármilyen közösséghez való kapcsolódás szükségképen maga után vonja az én egyéni szabadságom, az én egyéni jogaim bizonyos mértékű korlátozását, de a mikor egymagamban tehetetlennek érzem magam arra, hogy korlátokat nem ismerő szabadságomat mindenkivel tiszteletben tartassam, rákényszerülök arra, hogy szabadságjogaim bizonyos korlátozása által biztosítsam egy közösség hathatós támogatását érdekeimnek másokkal szemben való megvédésére.

Apró részletezésekbe nem bocsátkozom, mert a ki elfogulatlanul és megértést kereső jóakarattal olvassa soraimat, bizonyára meg fog érteni engem és bizonyára Máthé Elek testvérem is be fogja ismerni, hogy tévedett, midőn azt állította, hogy a Szentlélek nem tiltja a lelkipásztorok *szabadon való* közösségbe tömörülését. A lelkipásztorok ugyanis már előzően tagjai egy (ezt egyetlen lelkipásztor sem vonhatja kétségbe) a Szentlélek által egybegyűjtött közösségnek, az Egyháznak. Meglehet — és ezt mindnyájan valljuk is — hogy a lelkipásztoroknak az Egyházon belül is további, szorosabb tömörülésre van szüksége.

de ez a tömörülés már csak Egyház érdekeinek (rossz kifejezés, de szándékosan nem kerestem mást) sérelme nélkül, tehát nem *szabadon* történhetik.

És ha valaki erre azt a kérdést intézné hozzám, hogy elképzelhető-e, hogy a lelkipásztorok akármilyen néven nevezett egyesülése akármikor is szembekerülhessen az egyházzal és az egyház érdekeivel, azt kellene mondanom rá, hogy a kérdés rosszul van feltéve és arra csak egy másik kérdéssel lehet felelni, t. i. szabad lett volna-e elképzelni, hogy a sziklahittű tanítvány önmagát átkozva megtagadja az Urat?

De ne menjünk ilyen messzire, hiszen arra nincsen semmi szükség, mert egy pillanatig sem lehet kétséges, hogy még tévedéseinkben is mindannyian jót akarunk.

Én készséggel elismerem, hogy Máthé Elek testvérem is jót akar, még akkor is, a mikor így ír: »Az isteni kijelentés meg van írva a szentírásban, de az nincs megírva sehol, hogy a Szentlélek tiltja a lelkipásztorok szabadon való közösségbe tömörülését. Ezt én nem hallottam egészen ez évi szept. 4-ig, amikor is Kiss Albert esperes ur ezt hirdette el a lelkészi konferencián. A lelkipásztorok szervezkedése külön test az egyház testében, káros az egyházra és Isten országára és éppen ezért megengedhetetlen. Nem sok gondolkozás szükséges annak legyszerényebb megállapításához, hogy ez *„merénylet a Szentlélek és az erdélyi református papság ellen.”*«

Sulyos, nagyon sulyos ítéletet mond itt Máthé testvérem, de éppen azért megtehetné, hogy az ítéletére okot szolgáltató idézetet ne a Debreczeni István cikkéből, hanem az én előadásomból vegye. Abban pedig ez áll: »egyházi tisztviselők«-nek — tehát lelkipásztoroknak is — alapszabályokra (külön törvényre) épített szervezkedése, ami által az — egyébként bármily elnevezésű egyesület — többé már nem nélkülözhetetlen szerve az Anyaszentegyháznak, nem egy tagja a Krisztus testének, hanem külön jogi személy, *önálló életet élő, vagy önálló életre törekvő szervezet*, külön test az egyház testében — káros az egyházra stb.

Azt hiszem, hogy némi, *halvány árnyalati* különbség mégis csak van a két idézet között s ha Máthé testvérem ezt a picinyke különbséget nem tudja felfedezni, akkor — bármennyire sajnálatos is — de mélyebb akadályai vannak annak, hogy egymást *igazán* megérthessük.

Figyelman kívül hagyva most az elvi okokat, gyakorlati szempontból is nagyon komoly aggodalmaink vannak az *alapszabályokra* épített egyesüléssel szemben. Elképzelhetetlen ugyanis, hogy bármilyen egyesülés — jelen esetben — a lelkipásztorok egyetemét magában foglalhatná. Csupán azokról szólva, a kik elvi okokból maradnak távol

amaz I. számú egyesülestől, szükségképen keresni fogják egymást és rövidesen külön szervezkednek. Hogy a két csoport számbeli aránya milyen lesz, az egészen eltörpülő jelentőséggel bír, mert a következőképpen az lesz a kettős szervezkedésnek, hogy mivel elvi ellentétek állanak fenn közöttük és mivel a személyes érintkezés hiányában nem lesz alkalmuk arra, hogy a fennálló elvi különbségeket egy magasabb egységben egyenlíthessék ki, vitába szállanak egymással (szándékosan nem mondtam harcot, bár az is igen hamar bekövetkezhetik) és az eredmény az lesz, hogy egyházunk „legmegbízhatóbb” munkásainak épen a legkiválóbbjai értékes erőiket az egymás elleni küzdelemben pazarolják el — az Anyaszentegyház épülésének felbecsülhetetlen kárára.

Ezért kívánjuk, hogy törvényhozási uton rendeztessék a lelkipásztoroknak kötelező együttműködése, mert valljuk, hogy a személyi összekapcsolódás mindennél hamarabb meggyőz minket arról, hogy a különböző ajándékok mögött is ugyanaz a Lélek áll és ha csak egy csepp alázatosság van bennünk, be fogjuk ismerni, hogy a kiket ellenlábasainknak gondoltunk, azok is *Isten tervei* szerint munkálkodnak, a kikkel szemben nem harcolnunk kell, hanem velük párhuzamosan, egymást kiegészítve kell munkálnunk Isten országának építését.

Hogy pedig annak a közösségnek, a minnek kereteit a zsinati törvényalkotás adja meg és a mit tartalommal a »mind egy seregbe összegyűjtött« lelkipásztorokon keresztül a Szentlélekisten fog megtölteni, mi legyen a neve — az igazán mellékes. A lényeg az, hogy *mindnyájan együtt legyünk egy akarattal*. Mert helyesen idéz Máthé Elek: »Ahol az Úrnak Lelke, ott a szabadság«, de ez a szabadság nem lehet alkalom a széthúzásra, hanem elkötelezés arra, hogy *mindnyájan egy legyünk a Krisztusban*.

Végezetre elismeréssel adózom és *őszinte* testvéri köszönetemet nyújtom Derzsi Endre testvérünknek, aki március 4-én eljött a tordai javaslat forrásához, Sepsiszentgyörgyre, nem csüggedő kitartással keresve az egymásra találás útjait. Megbeszéléseink rendjén nem jött ugyan létre semmiféle — ugynevezett megegyezés, csupán megnyitottuk egymás előtt a szíveinket és nagy örömmel láthattuk meg, hogy a kölcsönös megértés útja nincs elzárva.

»Kérjétek és megadatik néktek; keressétek és megtaláljátok; zörgessetek és megnyitatik néktek.«

Kiss Albert,

Válasz és kérdés.

Már úgy gondoltam válasz nélkül hagyom e lap 3. számában megjelent s személyemet oly gunyosan érintő sorokat, hogy ezáltal is demonstráljam az elvet — a »Lelkészek Lapja« nem lehet meddő viták, személyi kérdések, átkiabálások színtere — de a lap 4. számának vezércikke, melyben egy pár margóra vetett jóindulatu intim baráti sorból vezércikk született (lehet, hogy inkább téma hiány, mint más bántó szándékból) arra késztet, hogy egy egy pár sorban válaszoljak rá és még utoljára kérjek valamit a Szerkesztő urtól, ugyis, mint lelkésztestvéremtől, ugyis mint barátomtól.

1. Az »Ut« 10—1928 számában egy kérést intéztem — érzésem szerint szeretetből fakadt — lelkipásztor testvéreimhez egymás megértése érdekében. Senkit nem bántottam benne, legfennebb magamat, hogy nem tudtam »objektív« lenni és »grandiozus« megoldást adni. Erre a Szerkesztő ur egy nekem küldött, de másnak szóló szerkesztői üzenetben porondra állítja a maga gladiatorát, ki Ursus félelmes köpenyében, ajkán a »jus murmurandi« félelmes zugásával tör reám.

Az első vétkem, hogy cikkének még betűszerinti szövegét sem értettem meg. Lehet, hogy nagy figyelmetlenséget követtem el, úgy annak írója mint tartalma iránt. Nem számoltam az emberi hiúságokkal, s sok komolyabb olvasmányaim és teendőim közt nem fordítottam elég időt ennek exegetálására. Szolgáljon mentségemül, hogy számítottam arra — azért jelentettem meg az Utban — hogy az olvasók táborá megérti, hogy én nem egy cikkel akartam polemizálni, hanem lelkemben levő hatásoknak akartam hangot adni, amelynek megszólalását csak kicsalta, de nem táplálta — táperő hiányában a Szász Ferenc testvérem cikke. Így a köztünk levő polemia 50%-ban tárgyaltan.

2. Hogy én a kor követelményeiben Isten szavát hallom, ez a »helytelen kiindulási pontom« mely soraim katasztrófáját okozta. Mert az én lelkész testvérem nem a korra hallgat, hanem »az egyetlen direktívára, hogy mit követel a hatalmas Isten«. (Természetes, itt a betűk nem adják eléggé vissza a kivágott mondás hatalmas zenéjét.) Olyan formán kell ezt érteni, mintha a jerikói országuton kirabolt, vérében fetrengő beteg segítségért kiáltana — de hát Szász Ferenc nem erre hallgat, hanem hogy mit »mond a hatalmas Isten«. Szegény árva kálvinista népem, amint ott fetrengsz a te leverettetésedben, amint segélyért kiáltasz, mikor százféle romboló áramlatban tör lelked ellen a Sátán, s »elátkozott óriás« módjára szolgálod az Antikrisztus, aki melletted áll, aki fel kell emeljen, ahoz nem szól a te nyomoruságod történelmén, porbanfetrengő jajjaidon keresztül az Isten, neki más

uton kell külön »direktívát adjon a hatalmas Isten«. Oh te szegény kalotaszegi nép, a te szemedből nem olvassa ki a te pásztorod a te lelked fájdalmát, a te bűneidből, vádházasságod, leányrablásod, alkoholizmusod, káromlásaid nyomán nem érez elhivatást, hogy prófétává magasztosuljon — mert ő »külön direktívát vár a hatalmas Istentől«. Neki a »mi pásztori mivoltunk nem hordozója Isten ügyének, a mi életünk, akaratunk nem viszi előbbre istenországa ügyét — egy rettenetes antikálvinista gondolat — mert mi csak eszközök vagyunk, egyedül és egyedül a könyörülő Isten irgalmán fordul meg«. Na hát ez egy gyönyörű mondat. Dehát kétségbe vonta-e valaki, hogy mi csak eszközök vagyunk. Sőt a hangsúly azon volt, hogy a munka az eszközön fordul meg, mert buta fejszével senki sem fog fát faragni, tompa vésővel egy szobrász sem alakítani, s nem rezonáló hegedűn ki játszáná el a Bethoven sonátákat. Aldott szerencse, hogy Szász Ferenc is nem úgy munkál, mint ahogy ir.

3. Végül van a kálvinista papságnak is egy joga, — már t. i. a kérdéses válasz szerint — ez a »jus murmurandi«. Ebben látja Szász Ferenc az ő keresztyéni szabadságát. Hogy is birta meg a papir? Hát ez lehet, hogy valamikor illet Pius pápa azon barátaihoz, akikkel megnyerte a csatát Kálvin ellen, ez a hang nem református zsoltár. Hagyjuk meg ezt a négy lábuak világába. A mi ajakunkra a lélek lelkes hymnusza illik, amint bátran törünk előre a tövises utakon. Morgó hadsereggel még nem nyert csatát senki. Hátha még ez a hang fokozódik? Akkor milyen hangot visz a szél a haladó karaván után?

4. Végül nem hiszek az ilyen kifogás természetességébe: »arcpirulással olvastam«. Lehet ez a pirulás mesterséges is. Mert lám nem mindig áll be. Például »a lelkészi mozgalmak psihografiájá«-ban Dércy Imre testvérünk micsoda hataimas szellemi mészárlást végzett közöttünk. (Áldja meg az Isten érte. Az ő ember megöldöklésével az új és tisztább típust akarta életre kelteni bennünk.) Én megértettem. De hogy nem fogott tollat Szász Ferenc, mikor a lelkészi kar úgy volt apostrofálva »ugyan sok kell ott legyen a számár, ahol ennyi az okos ember«. Talán hálából, hogy e relativ alapon mindenki az utóbbiak közé számíthatja magát? Hát ezt nem értem! Vagy az operett stílus szépsége ejtette meg? Ezzel be is fejeztem megjegyzéseimet, és ígérem, bármi legyen is rá a válasz, nyugodtan, megadással, némán fogom eltűnni. (Ami nem zárja ki, hogy a fundamentumot képező elvi kérdésekre vissza ne térjek.)

De nem az itt elmondottakért fogtam tollat, hanem, hogy még egyszer kérést intézzek a Szerkesztő urhoz. Tanácsot nem adok. Mert

tanácsot, »ami jó és meggyőző erejű elfogadok, amibe meggyőző erő nincsen, napirendre térek felette« írja. Hát így biztos volna a napirendre térés. Mert a tanács pszichológiája ez: minél jobb és találóbb a tanács, annál kevésbé tartja jónak, aki kapja. A meggyőző erővel pedig úgy állunk, hogy akiket meg lehet győzni, azok tanács nélkül is tudják a helyes utat, akik pedig nem tudják, azok a meggyőző erőre nézve is nagyon rossz hővezetőnek mutatkoztak.

Tehát nem tanácsolok, hanem kérek. Amikor a »Lelkészek Lapja« megindult, olyan céllal indult meg, hogy a lelkészi kart egy táborba tömörítse. Ezt a célt éppen duplán érte el, mert már két táborba tömörítette. És még kifejlődhetik egy harmadik tábor is, az ezen mulatók, vagy sajnálkozók tábor. Ez az a szomorú eset, amikor 2 vagy 3 kevesebb mint egy. — Egy állandó félelemérzetből indultok ki, hogy itt valaki mindig támadja a lelkészi kar tekintélyét s ezáltal fenyegeti létét. Minden felsőbb beindítást úgy néztek, mint kritikát a meglévővel szemben, mint kihívást és vádat. Aztán megindul a harc, a vita s az elvi ellentétekből kinőnek a személyi ellentétek. Mi pedig a lap előfizetői úgy nézünk ki, mint akik jegyet váltottunk az arénába, hol szabadon üthetünk egyet ellenfeleink fejére. Hasonlítsuk össze ezzel a hajdani Orle lapját, amely szívós küzdelemmel megteremtette a »Kálvineumot«, képviselte befelé és kifelé az állammal szemben a lelkészek érdekeit s bár elvi ellentétek ott is voltak, nem folytatott párt-harcot. Ezen az alapon, amelyiken Ti most folytatjátok a defenzívát, megköveznék a költőt, hogy le merte írni »Mi most a magyar, Rut Sibarita váz?«

Nagyon kérek térj rá a pozitív, igazi érdekeinket képviselő problémák felvetésére, értük való küzdelemre. Ott a brassói Szeretetház ügye, zsinat előtt az egyháztörvények reformja, a liturgia nagy kérdései, sajtó ügy, szórványgondozó-alap, iskolakérdések, a falu problémái, a lelkészek mentelmi joga, segélyegyleteink stb. stb... Van pozitívum elég, de ezeket a terveket, elgondolásokat fel kell ébressze, ki kell csalja és kell irányítsa a sajtó. A beérkező cikkeket kell mérlegelni, a bántókat, személyeskedőket eliminálni, hogy a mindenki előtt nyitva állás ne jelentse nivónk nagy hőszűledését.

Semmi nem karakterizálja jobban a mai helyzetet, mint a hivatkozott »Visszaestünk-e« című cikk. Ebben a Krisztus szerfelett Jámbor Szolgája kifogásolja a K. V. pessimismussát s hogy bebizonyítsa, hogy pessimismusra nincsen ok, felsorolja azokat az eredményeket, melyeket az egyház elért az iratterjesztés, sajtó, liturgia, Nőszövetségek, nagyhetek stb. által. Csak éppen azt felejtette el, hogy mindezeket a belmisszióért rajongó lelkek inaugurálták, — gyűlölt rendeletekkel az egy-

házon keresztül, kísérve a »jus murmurandi« sokszor igen hangos ellenállásával. Bizony a jámbor szolgának is a másik tábor ruháiba kellett öltözni, ha dicsekedni akart, — illetve a Tabitha ruháit lengetve, a Tabitha ruháiban kellett szólni Tabitha ellen.

Elgondolom, mikor nekünk dolgozni, falat emelni, építeni kellene, ehelyett a nyugatról nem egyszer az ifjuság lelkén átjövő üde szellő elé papirosgátakat emelünk. Vajjon ezt várják-e tőlünk Királyhágóntulí testvéreink és így értik-e a papság egy táborba tömörítését a mi sajtó-organumunk által? Azért kérem mégegyszer, nagyon kérem az én kedves lelkészársamat, a Nt. Szerkesztő urat, vegye ki lapjának fókuszából a mi emberi tekintélyünket — ha létre akarja hozni a mi igazi lelki egységünket — és tegye oda helyette a Jézus Krisztus tekintélyét. Ő aztán le fogja csillapítani a tengert és megoldja a mi kérdéseinket. Az ő fegyelmező jelenlétével ki fognak maradni az olyan cikkek, mint a másoké is, az enyém is, — amelyet én nehéz szívvel tettem papírra. És elő fognak bujni azok a virágok, amelyek az anyaszentegyház tavaszát jelentik. Adja Isten!

Sajóudvarhely.

Kese Attila.

Szerkesztői megjegyzések. Erre a cikkre, bár személyem és eljárásom igaztalan beállításán kívül több tárgyi tévedés is van benne, még sem kívánok felelni. Nemcsak azért, mert a husvét jegyében vagyunk, hanem azért is, mert — dacára a cikkíró testvérem ellenkező állításának — cikke meggyőzött engem. Meggyőzött arról, hogy amiket mondott, azok felett tovább polemizálni — nemcsak épülésre nem szolgál és hiábavaló, hanem egyenesen káros. Különben is abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy ezzel a cikkel majdnem egyidőben még más két cikket is kaptam, amelyek szintén »Lapunk iránya« felvetett kérdésével foglalkoznak. Az egyiket *Dérczy* Imre czegőtelki, a másikat *Kozma* Imre marosludasi lelkésztestvérünk írta. Szolgáljanak ezek a cikkek, amelyek lapunk jövő számában fognak jönni — egyfelől feleletül *Kese* Attila testvérünknek, másfelül pedig megvilágításául a szóbanforgó ügynek.

D. E.

IRODALOM.

Ki volt Orbán Balázs?

Emlékezés a legnagyobb székelyre, születésének századik évfordulóján. 1829 február 3. — 1929 február 3.

— Kiadja a Székelykereszturi Kaszinó. Ára 40 Lei. —

Lapunk f. évi 4-ik számában »Orbán Balásznak, a nagy székelynek centenáriuma« c. cikk írója már utal arra, hogy a Magyar Párt udvarhelyi tagozata — mintegy utmutatóul s a megemlékezések megszerkesztéséhez szinte adattárul, tervbe vette egy emlékfűzet kiadását. A terv megvalósult. Igaz ugyan, hogy nem a Magyar Párt udvarhelyi tagozata valósította meg, hanem — más megoldás hiányában — a

Székelykereszturi Kaszinó Vezetősége, de az a fontos, hogy megvalósult. Az is igaz, hogy — amint tervezve is volt — korábban kellett volna megjelenjen, de még így is elég korán jelent meg ahhoz, hogy — céljának megfelelően — adattárul és utmutatóul szolgáljon a székely falvaktól méltán elvárható megemlékezések megszerkesztéséhez.

A 64 oldalból álló emlékfüzet tartalma a következő: Előszó, Az emlékünnepek rendezéséről, Szentmártoni K.: Emlékezés Orbán Balázsra, Kelemen L.: A történetíró Orbán Balázs, Fülei—Szántó L.: Orbán Balázs (köitemény), Dr. Várady A.: Orbán Balázs, mint politikus, Sebestyén J.: Orbán Balázs és a címerek, Tompa L.: Alkalmi vers, Bányai J.: Orbán Balásznak a Székelyföld természeti viszonyait kutató munkássága, Farcádi S.: Hun hegyek között, Dr. Lévy L.: Orbán Balázs néprajzi kincsei a Székelyföldön, Orbán Balázs munkái, Orbán Balázsszal foglalkozó fontosabb irodalom és A jövő teendői. Amint tehát ebből a felsorolásból is látható, az emlékfüzet nagyon alkalmas arra, hogy a legkisebb székely falu vezetőségének is utmutatást és adatokat nyújtson az Orbán Balázs ünnepélyek megrendezéséhez.

Az egyetlen kifogásom, amelyet, mint ref. pap nem hallgathatok el, a következő: Szentmártoni K. a székelykereszturi unitárius főgimnázium tanára »Emlékezés Orbán Balázsra« címen többek között ezeket írja: »Orbán Balázs szellemének hódolva, szünjék meg közöttünk végleg a minket szétválasztó *felekezetiesség*. Legyünk szabadelvűek, mint amilyen ő volt vallásos érzésében. Szabadság, egyenlőség, testvériség volt az Orbán Balázs szentháromsága. Az én vallásom az — mondja — melyet Plato, Sokrates, Krisztus hirdettek s melynek apostolai Dante, Petrarca, Thököly, Rákóczy, Robespierre, Petőfi s mások. Az én szenteim azok, akik elhaltak a szabadság hirdetésében, a nép jogainak védelmében«. Hát ez már egy kicsit sok. Ilyen áron nem kérünk a *felekezetiesség* megszűnéséből. Inkább ne szünjön meg soha közöttünk a minket szétválasztó felekezetiesség, semhogy *ilyen* szabadelvűek legyünk. Én nem tudom, hogy Orbán Balásznak mi volt a szentháromsága, de nekünk reformátusoknak a Szentháromságunk az Atya, Fiú, Szentlélek — egy örök, igaz Isten... és ettől a hittől nem tágitunk nemhogy három, de még háromszázharminchárom jelszó kedvéért sem. Ami pedig Platonak és Sokratesnek Krisztussal egy sorba való állítását illeti, az is annyira jellegzetes unitárius álláspont és homlokegyenest ellenkező a mi református ker. hitünkkel, hogy ezt sem hagyhatjuk szó nélkül. Ez azonban az emlékfüzet értékén nem ejt lényeges csorbát, mert hisz a más felekezetű egyházi és világi vezetőembereknek van annyi judiciumuk, hogy eldöntsék, hogy az összeállított adattárból mit használhatnak fel?

Az emlékfüzet tiszta jövedelme Orbán Balázs főművének, a 6 kötetből álló »Székelyföld leírása«-nak új kiadására fog fordíttatni, amire természetesen csak abban az esetben kerülhet sor, ha a közönség részéről kellő megértéssel és támogatással találkozik.

Az emlékfüzet megrendelését a legjobb lélekkel ajánlom lapunk olvasóinak és lelkésztestvéreinknek szíves figyelmébe, kérve annak ismerőseik és híveik között való szíves terjesztését is. Megrendelések és pénzküldemények az alábbi címre küldendők: Székelykereszturi Kaszinó Cristurul Săcuesc, Jud. Odorhei.

D. E.

Gyászhir. F. évi március hó 1-én hunyt el Kolozsváron több, mint 2 heti nehéz szenvedés után

V. KÁSI ILONA

kerületünk egyik legderekkabb tanítónője, *Varga Domokos* újsósi lelkésztestvérünk neje életének 38-ik, boldog házasságának 20-ik évében, Temetésén, március 2-án, Vásárhelyi János püspökhelyettes imádkozott. Árván maradt *Lajos és Gyula* egyetemi hallgató fiainak, valamint férjének adjon az Ur vigasztalást, hívó lelkét pedig, mely nehéz szenvedései között is az imádságban talált enyhületet részeltesse örök üdvösségben az »ég dicső királya«, kinek szent nevét áldotta utolsó perceiben is.

A székelyudvarhelyi ref. kollégium előljárósága és tanári kara, mély megilletődéssel tudatja, hogy

Hegyi Péter

peteki lelkész, az udvarhelyi egyházmegye esperese, egyházkerületi aljegyző stb.

a kollégium előljáróságának 22 éven át munkás tagja, f. hó 16-án súlyos betegség után bevégezte földi pályáját,

Fáklya volt, sokaknak világított, ellobogott.

»Aki győz, örökségül nyer mindent.« (Jel. 217.)

A boldog feltámadás reménysege alatt.

Alólirottak a maguk, valamint a közeli és távoli rokonok nevében a szív igaz fájdalmával és Isten akaratán megnyugodó alázatos lélekkel tudatják, hogy a gondos és hűséges férj, szerető jó édesapa és rokon

Hegyi Péter

peteki református lelkész, az udvarhelyi egyházmegye esperese, egyházkerületi lelkészi aljegyző és tanácsbíró

1929 évi március hó 16-án reggel, keresztyéni türelemmel viselt, nehéz szenvedés után, életének 56-ik, boldog házasságának 27-ik, papságának 30-ik évében visszatért a menyeyi Atyához.

Sok drága ajándékkal áldotta vala meg a mennyei édes Atya. És Ő hű sáfár volt. Lelkének értékes kincseit gazdagon gyümölcsöztette a Krisztus anyaszentegyházában, a társadalmi életben és a családi körben: Istennek dicsőségére s övéinek boldogítására.

Nagy a mi szomorúságunk. Siralomra fordult a mi örömünk, mert leesett a mi fejünknek koronája. (Jer. Sir. V. 15.) De a szomorúságban is halljuk a vigasztalást: Jobb néktek, hogy én elmenjek, mert ha el nem megyek, nem jó el hozzátok a Vigasztaló, ha pedig elmegyek, elküldöm azt ti hozzátok. (Ján. XVI. 7.)

Az igazak fénylenek, mint a nap, az ő Atyjoknak országában. (Máté XIII. 43.)

Drága halottunk hült tetemeit Peteken, március hó 18-án, d. u. 3 órakor tartott gyászszertartás után helyeztük örök nyugalomra.

Hegyi Péterné
sz. Gyarmathy Mariska
neje.

Hegyi Mariska,
Hegyi Péter ifj.,
Hegyi János,

Hegyi Pista,
Hegyi Évike

gyermekel.

Az udvarhelyi református egyházmegye mély fájdalommal de az Úr akaratán való megnyugvással tudatja, hogy áldott lelkű esperese

Hegyi Péter

peteki lelkész, egyházkerületi lelkészi aljegyző stb.

életének 56 ik, papságának 30-ik, esperességének 2-ik évében f, évi március hó 16-án reggel keresztyéni türelemmel hordozott hosszas szenvedés után hazatért a mennyei Atyához.

Hű volt a reá bizottakban s azért hisszük, hogy az Úr megadja neki hűsége jutalmát: az élet koronáját.

A. B. F. R. A.

Az egyházmegyei tanács.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kérelem. Dédapám a református vallásu Pataki Sámuel Erdélyből a Szolnok-Doboka vármegyei Pujon, vagy a kolozsmegyei Légeny községből 1795—1813 évek között Bihar megyébe Margittára igyekezett — még akkor természetesen kocsin s utközben (a nálam levő régi iratok szerint) súlyosan megbetegedett s meg is halt. Nála voltak személyazonosságát igazoló összes iratok, mert felesége jussat átvenni ment, így valószínűleg elhalálzási eseténél a szükséges összes adatok (hol, mikor született, első feleségével Nagy Sárával mikor, hol esküdött meg, kik voltak Pataki Sámuel szülei) le-

hetnek bejegyezve, mely adatokra szükségem volna. Azon lelkész Urnak, aki engem értesít, hogy megtalálta a halotti anyakönyvében Pataki Sámuel halálzási esetét, annak a szabályszerű illetékeken kívül illő tiszteletdíjat is fizetnék a halotti bizonyítványért s esetleg előtalált egyéb adatokért is. Halálesete Pataki Sámuelnek előfordulhat Szolnok-Doboka, Kolozs, Szilágy vagy Bihar vármegyék valamely országutmenti város, vagy községben. *Pataky* Károly, Budapest, I. Böszörményi-ut 21 szám.

Missiói nap Csekefalván. A székelykereszturi missiói kör Csekefalván 1929 év március 5-én

egész napra kiterjedő programmal áldott missiói napot tartott az alábbi programmal.

I.

Délelőtt: rendes templomi istentisztelet. Imát mondott: Varró Mózes alsóboldogfalvi lelkész. Igét hirdetett: Márkó Ödön ujszékelyi lelkész.

II.

Délután 3 órakor.

1. Presbyteri konferenciát vezetett: Mester János szederjesi lelkész.

2. Nőszövetségi konferenciát vezetett: Imreh Árpád fiatfalvi lelkész.

3. Vasárnapi iskolai tanítást tartott: Biró Dezső rugonfalvi lelkész.

III.

Este 8 órakor vallásos-estély. Programja: 1. Gyülekezeti ének. 2. Bibliát magyarázott: Csép Gergely székelykereszturi s. lelkész. 3. Szavalt: Bedő Annus bibliaköri tag. 4. Ének: Vegyeskar, Tóth Vilmos kántor vezetésével. 5. 2 gyermekszindarab: Varga Sárika vasárnapiiskolavezető-bibliaköri tag betanítása és rendezése mellett. 6. Szavalt: Bándi Rózsika. 7. Szabadelőadást tartott: Biró Dezső rugonfalvi lelkész. 8. Fekete Jucika szavalt. 9. »Isten velünk, viszontlátásra« énekelte: Vegyeskar. 10. Bezáró beszédet tartott: Varga Béla helybeli lelkész.

A missiói nap hatása olyan mély nyomokat hagyott a hallgatók szívében, hogy a gyümölcs termés, már ez együltét alatt

mutatkozni kezdett, midőn Mester János lelkész aa. alábbi határozati javaslatát a teljes számban jelenlevő presbyterek egyhanguan elfogadták és magukra nézve kötelezőnek mondták ki, hogy ezután minden presbyter és családtagja köteles az Istentiszteleteket pontosan látogatni és azokról csak rendkívüli akadályozás esetén maradhat el. A határozati javaslat így hangzik. »Megállapítván a presbyteri konferencia úgy a helybeli, mint más egyházközségek vallás erkölcsi életéről, hogy az sokat hanyatlott és elszintelenült s hogy a nyilvános istentiszteletek gyakorlása igen fogyatékos — lelkielkötelezettség érzetével kész igénybe véteni mindazon eszközöket, amelyek a felélénküléshez vezetnek. Az istentiszteletek buzgóbb gyakorlása érdekében, elengedhetetlen eszköznek tartja a gyülekezetek véneinek — a presbitereknek jó példaadását. Elvárja tőlük, hogy a felelősségük érzetében mindent megtegyenek avégre, hogy a gyülekezeti tagok istenfélelemben bővelkedhessenek, s így térjen vissza szívükbe az Ur házának lángoló szeretete és állandó kitartással keressék annak áldott javait.

Elvárja, hogy a presbyterek tisztos hivatalukat csak úgy és akkor viselhessék, ha az ők hit- és vallás erkölcsi életük, mások vallás erkölcsi életére nézve mindenkor, jótékony hatásnak bizonyulhat, mert csak így szól-

hatnak a gyülekezet vezetői — az általuk öntudatosan vezetettekhez megnyugvással; »Ti vagyátok a mi dicsekedésünk és örömünk.«

Ahol ilyen és ehhez hasonló megnyilatkozások és határozatok fakadnak ott nem hiában való a missionáriusok fáradozása, akik télviz idején több kilométer távolságról majdnem mind gyalog tették meg a fárasztó utat oda és haza csak hogy az ő hivatásukat és nemes küldetésüket teljesíthessék.

Tudósító.

Helyreigazítás. Vettem és készséggel közlöm a *kolozsvári* ref. egyházmegye nagytiszteletű Esperesének következő helyreigazító sorait: »Nagytiszteletű Lelkész Ur! Miután a Ref. Lelkészek Lapjában már másodizben történik téves utalás a kolozsvári egyházmegye állásfoglalására a Lelkészek Szövetsége v. Egyesülete kérdésében, szíves tudomására kívánom hozni, hogy emei Tanácsunk nem post festa, hanem még 1928 június 21-én

tartott ülésében hozta a következő határozatot (alapul szolgált a lelkésztestvérektől egyénenként írásban bekért nyilatkozat): »Emei Tanácsunk e kérdés felett ezidő szerint napirendre tér s miután úgy látja, hogy a kérdés fellelése máris két táborra osztotta a lelkészi kart, sem Szövetség, sem Egyesület alakítását jelenben nem tartja megengedhetőnek«.

A Tanácsnak ez állásfoglalását tette magáévá a szeptember 26-án tartott közgyűlés is. Egyházmegyém reputációja érdekében szükségesnek láttam ezt tudomására hozni, hogy jövőre minden félremagyarázásnak elejét vessék.«

Szerkesztői üzenetek.

N. D. Már hónapokkal ezelőtt intézkedtem a cimszallag kijavítására nézve. Ugy látszik, eredmény nélkül. Ezután esetről-esetre fogok a dolognak utánanézni. Boldog ünneplést kív.

Dr. T. L. A cikk ki van szedve. De ebbe a számba már nem fért be. A jövő számban jönni fog. A folytatást is kérem. Szív. üdv.

REFORMÁTUS LELKÉSZEK LAPJA

Megjelenik: havonta kétszer.

Előfizetési díj:

egész évre 240 leu, fél évre 120 leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Porumbeni-Micl - Kisgalambfaiva
Jud. Odorheiu.

Felelős szerkesztő: **Derzsi Endre.**

A lelkeszámvétel jelentősége és gyakorlata.

A nagyszebeni és udvarhelyi egyházmegye lelkeszeinek 1929 január 23-iki II. konferenciáján előadta: *Dr. Tóth Lajos* segesvári lelkész.

Ismerd meg tenmagadat — állította fel elyül a görög bölcsélet; hogy azonban e nagy elvnek megfelelően helyes önismereten alapuló erkölcsi életre kormányozta volna a tömeget, erről nem hallunk és nem olvasunk sehol. Az ószövetség népének szent könyveiben nem találjuk meg ezt az elvet ilyen pár szóba sűrítve; találkozzunk azonban azzal, ami ennél sokkal többet jelent, az önmagát állandóan vizsgáló, minden gerjedelmében az Ur törvényéhez mérő lélekkel, mely nem csak önismeretre jut, hanem az ezen felépülő erkölcsi életet is gyakorlatba veszi.

A bölcs egy-egy nagy életigazságot meglát, erkölcsi elvet kimond, a magát kijelentő Isten vezetése alatt álló lélek pedig ugyanezt gyakorolja mielőtt szavakba foglalta és elvül felállította volna. Ez a különbség az erkölcsi élet terén a vallás és a bölcsélet munkája közt.

Nagyon megérdemli e szempontból figyelmünket a zsoltárok könyvének tanulmányozása.

Előbb csak azon lepődünk meg: mennyit foglalkozik a zsoltáros éjnek idején Istennel, imádsággal, hálaadással, könyörgéssel. Majd e zsoltárok megfigyelésével rájövünk, hogy itt nem csak könyörgésről és hálaadásról van szó, hanem a léleknek önmagába mélyedéséről, Isten előtt lefolyó önmegvizsgálásáról, melynek eredménye megnyugvás, bűnbánat, okulás; lefolyása olyan számvétel, mely hol a magunk vizsgálatának, hol az Ur vizsgálatának és megpróbálásának mondatik; mértéke pedig mindig az Ur akarata és törvénye.

A 4. ik Zs. 5. versében az a lélek áll előttünk, aki ágyában nem tud elpihenni, míg szívével nem beszél, haragos gerjedelmeit le nem csillapítja, hogy azok vétékké ne fajuljanak. Ezt nem csak megteszi, hanem mások előtt is elvül állítja fel, hogy így vegyék számon este a nappal cselekedeteit és gerjedelmeit.

A 17. ik Zs. 2. és 3. verseiben önmagunk esti megvizsgálásáról úgy beszél a Zsoltáros, mint az Urtól eredő látogatásról és megpróbálásról. E megpróbálást az eredeti szöveg a círátháni szóval fejezi ki, ami voltaképpen megtisztítást, tűzben való tisztítást jelent. Hatása alatt a lélek újra átéli, értékeli, bírálja szenvedélyeinek hevét és vigasztalására szolgál, hogy uralkodott azokon; amiket gondolt is, azokat sem engedte ajkára tolni.

A 32. Zs. 2—5. versei szerint az ilyen vizsgálatnak egész őszintének és igaznak kell lennie. Nem szabad a magunk bűneit önmagunk előtt sem szépítgetni és takargatni. Ameddig így tennénk, éjjel-nappal ránk nehezedik az Ur keze és életerőnk lankad. Mikor azonban bűnünket nem fedezzük el, hanem beismerjük, az Ur leveszi rólunk azoknak terhét.

A 16. ik Zs. 7. versében pedig azt látjuk, hogy nemcsak bűnbocsánatra lel az önmagával számot vető lélek, hanem okulásra és tanácsra is lel az Urnál, tud választani a jó és rossz között, s van oka miért adni hálát az őt vezérlő Istennek.

Ugyane zsoitár 8. ik verse pedig összefoglalja a lelkszámvetel terén szerzett tapasztalatokat: helyezzük állandóan szemünk elé az Urat (az eredeti szöveg kifejezése), akkor nemcsak tanácsával és megvilágosításával gyámolít, hanem kegyelmével is támogat, s erkölcsi életünkben meg nem rendülünk.

Az ujszövetség népének lelkiélete az ószövetségnek megszerzett gyakorlatán épült tovább. A lelkszámvetel kérdésében az Ef. 4, 26 nemcsak a M. V. 24, 13, 15 nek, hanem a Zsolt. 4, 5-nek is párhuzamos helye. Ha ez említett zsoltáros igékkel való megegyezését ép úgy mint eltérését egyenlőképpen igyekszünk kiemelni és megérteni, erre az eredményre jutunk. Ugy a haragnak, mint minden gerjedelemnek vannak olyan nyilvánulásai (motus primo-primi) melyek nem állanak teljesen uralmunk alatt, s így erkölcsileg bűnül még be nem tudhatók. Ha ezeknek hatása alatt valamit tettünk, igyekezzünk azt azonnal, még aznap rendezni; estére jutva pedig lenyugvás előtt beszéljünk a mi szívünkkel, gerjedelmeinket, érzelmeinket is hozzuk rendbe, csillapodjunk le, hogy vétkeseknek ne találtsunk.

A I. kor. 9. 27 főleg az igehirdetőt tartja szem előtt, ki testét sanyargatja és szolgálává teszi, hogy élete méltatlanná ne legyen az:

igéhez, melyet hirdetni kell. Az ilyen gyakorlat azonban, melynek célja, hogy az ige legyen urrá egész életünkön, önvizsgálatot, lelki-számvételt kíván alapul. Ennek okszerű és állandó gyakorlata nélkül a sanyargatási törekvés az a bizonytalanra való viaskodás, az a levegővagdósás volna, mely ellen a 26. vers olyan eréllyel tiltakozik.

Jak. 5, 16 gyülekezeti életet föltételez abban a ker. szeretetben és szent közösségben, mely a testvérek testi lelki egészsége iránt egyenlőképen érdeklődik, azzal komolyan törődik; a lélek állapotával nemcsak egyénileg vet számot, hanem azt meg is beszéli, imádkozó szeretettel gyógyítgatja és támogatja.

I. Kor. 11, 28—32 versek az Urasztalához való járuláskor világosan és kötelezőleg előírják önmagunk megvizsgálását és megpróbálását. Megszoktuk e szavakat csak urasztali vonatkozásban tekinteni, s a 30 versben olvasható szomorú tüneteket a méltatlan odajárulás büntetéseként fogni fel. Pedig a 31. és 32. versben előforduló ismétlés mindenkit arról győzhet meg, hogy a lelki számvétel e szavakkal épugy ki van hangsúlyozva mint a méltó odajárulás, mert ennek az előbbi el nem engedhető feltétele és alapja. S a lelki életre nézve a legteljesebb és legszomorubb igazság, hogy a kellő lelki számvétel elhanyagolása miatt van köztünk annyi lelki erőtelen, lelki beteg, alszik, vagy talán el is hunyt nem egy.

Ezek szerint semmi kétségünk sem lehet arra nézve, hogy a zsoltárok éneklésén az apostoli intelmek hallgatásán felnövekedett őskeresztyén nemzedék a lelki számvételt mint önvizsgálatot ismerte és gyakorolta. E gyakorlatnak bizonyossága a zsoltárok könyvébe az ő használatuk alatt becsuszott néhány figyelemre méltó lectio varians.

A 17-ik Zs. 2 versében a »te szemeid« kifejezés helyett a közhasználatban levő LXX. szöveg ezt olvassa: »az én szemeim.« Így világossá teszi, hogy az Ur színe előtt való vizsgálódás célját abban látták, hogy szemeink ismerjék meg az igazat, annak lássuk magunkat az Ur előtt, amik tényleg vagyunk.

Még többet mond a 85. Zs. 9. verse. Ennek az eredeti szöveg szerint helyes értelme az amit magyar fordításunkban olvashatunk. Az őskeresztyén használatban állt LXX. azonban e vers első mondatát e kifejezéssel töldja meg: »én bennem«. A befejező mellékmondatot pedig így fordítja: »kik hozzáfordítják a szívüket« Így e vers értelme ez lesz: Hadd halljam meg, mit szól az Ur Isten *énbennem!* (az én lelki-ismeretemben) Kétség nélkül békességet szól az ő népének és kegyeltjeinek, *kik szívüket Hozzá fordítják.* S hogy ez az értelem semmire másra ne értessek, mint az őszinte, komoly lelki számvételre, a LXX. szövegből készült Vulgata a befejező szavakat így fordítja: *qui convertuntur ad cor — akik szívükbe szállanak.*

Az is kitűnik mindezekből, hogy az első keresztyén nemzedék komoly bibliaolvasó volt; a bibliát lelkiépülés szempontjából olvasta, s bibliaolvasása őszinte, komoly lelkiszámvétellel volt egybekötve, s így volt Isten kegyelmétől megáldva tényezője az igazak hitből táplálkozó lelki életének.

(Folyt. köv.)

Lapunk „iránya“?

Erre a kérdésre egy Chesterton-féle paradoxonnal szeretnék megfelelni: lapunknak az az iránya, hogy nincs semmiféle iránya. És talán e megállapítással nem lőttem el az igazság feje fölé. Mi adja meg egy lap irányát? Az a mentalitás, amelynek állandó szuggesztív ereje majdnem minden sorában kiütkezik. Az irány mindig egy szellemi apparátus a maga szögmérőivel, szempontjaival és értéktáblázatával. Az irány sohasem állít, hanem — beállít. Típusos iránylap volt a Ref. Szemle, különösen Ravasz idejében, ilyen az »Ut« és a többi lapjaink. Ez nem gáncs, hanem egyszerűen tény. Kitűnő argumentumom erre a köztudat: Állj csak elő pl. egy papi társaságban egy cikkel, amelyet X lapnak szántál, menten hallani fogod: ki van zárva! nem fogja közölni, hanem talán küld be Y lapnak. Nem a cikked minősége, színe, fajtája a baj, mert annyit magad is tudsz, hogy pl. a Szemlébe nem küldesz be papi anekdotákat, hanem az illető lapban meghuzódó irányról kialakult köztudat. Erre felkiálthat valaki: hiszen ez a kritika! Hát legyen, de a kritika az adott esetben semmi egyéb, mint az irány önvédelmi gesztusa. Szerintem egy olyan lap, amelynek iránya van, mindig osztálylap, töredék, részletérdek, amelynek meg van a maga szerkesztősége mellett azonos mentalitású írógárdája is. Minden lap, amelynek iránya van, egyoldalú, sőt egyhangú, ha a legjobb is, még akkor is érdekes és szellemes monotonában szenved.

A mi lapunknak iránya nem ilyen természetű. A mi lapunkat a közszükséglet teremtette meg és tartja fenn. A szerkesztő nálunk nem szerkesztő olyan értelemben, mint más lapnál, ahol ő az irány tehetős és legjellegzetesebb képviselője, hanem technikai faktor legfennebb azzal a kis szellemi mellékfoglalkozással, amellyel a jó ízlés és érthetőség elemi követelményei felett őrködik. E megállapítással a lap *szuverenitását* akarom kiemelni. Lapunk tehát Derzsi Endre testvérünk nyomda alá való előkészítése révén megjelenített egyéni vélemények színpompás flórája. E lap mindenkié, tehát az enyém is, nem pedig

az enyém, — tehát a mindenkié is, mert az utóbbiban benne van az irány arroganciája és abszolutisztikus velleitása. Derzsi testvérünktől az ő szép és nagy kollektív elgondolásától bizonynyal távol áll, de illusztrációként felhozom, hogy éppen eszményi szempontból kötelességünk megakadályozni, hogy ez a lap egy emberé legyen. De hogyan? A lap szellemi sustentációjával. Minden lapszámnak fényjelenségnek kell lennie, még pedig szivárványnak. Az előbb flórát emlegettem, ahol a terminus komparációnis a színsokféleség. A mi lapunkban is ezt a gazdagságot keresem; ez teszi széppé, érdekessé, a miénkét; ez a lap eszménye, a megindítás gondolatában rejlő nemes demokratizmus kifejlése. Lapunk nem is ujság, hanem regiszter, időszaki regisztere a papság véleményének, vágyainak és bajainak, amelyek magokkal hozzák a szingazdagságot. Természetesen ilyen economia mellett lesznek közös pontok, amelyekbe sok egyéni szál fut össze, míg más vélemények és színek egyedül és élesen állhatnak. Örülünk, hogy így van és dolgozzunk, hogy e prizmatikus szétesés ott iveljen a lap betűi felett, mert e tény öntudatos és gondolkodó papságot sejtet a háttérben. Alig olvastam olyan gondolatot, amely annyira megállított volna, mint a Wilde-é: minden ember egy másik ember. És e mondas igazságát semmivel sem illusztrálhatom jobban, mint abban az ál-intelligens emberben, aki egyéni véleményét lapok véleményéből táplálja. Ez az intellektuális botlás teszi valóban nagy hatalommá a sajtót és a zsidó gyerekek egyébként halk singularisát, plurális majesztatikussá.

E vonatkozásban lapunknak nagy pedagógiai hivatása van, mert olvasóit reá akarja nevelni, hogy a problémák felől *saját* véleményük legyen és *azt írják is meg*. Amit annál inkább tehetnek, mert sem a Szerkesztő gunyjától, sem a lap irányzatosságának papirkosarától nem kell tartaniok.

Tudom, hogy erre a dogmatikusok felszisszennek: de hiszen akkor ez a lap egy káosz, egy Unsinn. Tévedés! mert e lap tulajdonképpen betüberögzítése papi körben számtalanszor ismétlődő jelenetnek. Gondolj el egy papi társaságot és vess fel egy problémát. Vélemények, szenvedélyek, állítások és tagadások, ötletek és új meg-látások fognak viaskodni, ha káotikusan is, de a teljes kialakulás tendenciájával. Ebben a kavarodásban, ebben a méhben, megengedem, különös, néha talán bántó hangok is, teljesen elűtő egyéni színek is kifejezésre jutnak, de ez a sokféleség mindig gazdagít is. Ha el tudjuk tűrni egymás szeszélyeit, miért ne bírjuk véleményeit is? Nincs szebb autonomikus jelenet, mint, amikor az egyén »megmondja a magáét.«

Ebben a vonatkozásban pedig a lapunk távlata az erkölcsi felelősség kiépítését. Egyénileg önkritikára és élénk felelősségérzésre nevel.

Testvéreim nézeteivel bőviti szűk horizontomat és az egy probléma-tövénel felmelegedett lelkekből a legideálisabb barátság csiráját hajtatja ki. Nemes altruizmusra nevel : egyéni szempontom meghallgatása másokéval szemben hasonló obligóba visz bele. Meg fogom érteni a lap anyagi segélykiáltásait, mert nem lehet közönyös előttem jövője, terjedelme, megjelenési formája egy ilyen valóban : »Novum Organum« nak.

És mégis, mégis, mindenek dacára, a lapot félreértik. Ebben egy aláírt és pecséttel ellátott szegénységi bizonyítványt látok. Ez a szegénység nem képes kitapogatni annak a nagy kupolának a méretét, ameddig ez a lap felér. Másrésztől számolnunk kell felületességgel is. Egy ilyen léha vád a lap (?) magatartása a belmisszióval szemben. Nem olvastam ugyan egy betűt sem, amely ez apostolkodó forma ellen, még csak ellenszenvet is lehelt volna, de a vád mégis felmerült. Honnan vehette a tápanyagot? A félreértésből. De honnan született a félreértés? Hiszen nincs egy lelkésztestvérünk sem, aki a belmisszió eszméit fel nem karolná s az adott körülmények között valamelyes formákban megvalósítani ne igyekeznék!

A hibának tehát a belmisszió körül és (nem benne) kellett meg-esnie. És így történt valóban! A belmisszió nem cél, hanem eszköz lett. A marxizmust egyszer a magam szakállára úgy határoztam meg, hogy semmi egyéb, mint Marx zseniális bosszuállása korának társadalmi rendjén. Sokak kezébe, ajakán a belmisszió is ilyen eszközzé süllyedt. Ennek révén (és nem nevében!) lángolt fel a testvérharc, mert ennek a mozgalomnak rikkancsai hihetetlen türelmetlenséggel és kiméletlenséggel kezdtek előretörni. Nem volt előttük semmi szent, ami régi, lett légyen akármilyen tiszteletreméltó »belmisszió« előtti belmissziós alakulat, nem ért semmit, ha az ő kaptafájukhoz nem nyomorodott, lett légyen akármilyen pompás és érdemes lekipásztor, ha nem találta egyedül üdveziőnek az ő megoldásait: terméktelen fügefává kopaszították. A belmisszió nevével *terrorizálni akartak* és míg magukat mintának, szentnek, külön isteni hivatást nyert nagyságoknak képzeltek, mások felett olyan itéleteket kanyarítottak ki, amelyeknek vakmerő kerekdedsége egyenesen megdöbbsentette az embert. Igen! a belmisszióból »mummus«-t csináltak; ezt szegeztek hirtelen neki a papságnak és miután bő köpenyge alatt ezer és egy kérdés és vexáció megfér: pompás *halalmi* eszköznek bizonyult. Hát — kérem — ez nem belmisszió, hanem *üzérkedés* a belmisszióval. Nekem van érzékem a Sturm és Drang korszakok skálájával szemben, de az eszmék történetében is a larmát mindig meg tudom különböztetni az értéktől.

Lehet, hogy ezzel, ezzel a devalvációval szemben sorok jelentettek meg e lap hasábjain. Nagyon helyesen. Mert éppen olyan rend-

jén volt, mint a virágvasárnapi ostorsuhintás, vagy Kálmán király rajtaütése a komoly, keresztes hadjáratot megelőző kóbor vitézeken. De a belmisszió, mint cél, mint saját lelkem evangéliumának számtalan formában való kitüremlése, mint Krisztusom, gyülekezetem minden izzében való diadalrajutása, nem lehet soha ellenszenves egy olyan lap előtt, amelynek tűzoszlopa maga is egy nagyszerű belmissziói gondolat: Urnak munkásai találjátok meg egymást.

Déreczy Imre.

Tanács a Szerkesztőnek.

Ujabb időben kezd divatba jőni, hogy a Ref. Lelk. Lapja szerkesztőjének tanácsokat adnak a kollegák a lap szerkesztésére nézve. Ennek a divatnak hódolva, de meg azért is, mert a szerkesztő ur a lap 4-ik számában egyenesen felhív rá, veszem magamnak a bátorságot, hogy a Ref. Lelkészek Lapjára nézve szerény véleményemet nyilvánítsam én is, tanácsot adjak arra nézve, hogy a szerkesztő úr mit csináljon, hogy a Lapja, — jobban mondva — a Lapunk minél jobb legyen.

Olyan lapot csinálni, hogy az mindenkinek jó legyen, nagyon nehéz, sőt kijelentem, hogy ha a szerkesztő úr ilyen lapot akar, lehetetlen feladatra vállalkozik, mert a jó lap feltételeit másban látja a »régik« és másban az »új nemzedék.« Más a jó lap a »szövetség«-ek más az »egyesület« hivei szerint. És hiábavaló minden igyekezet, mert a »vécsi társaság« sohasem fogja jónak tartani azt a lapot, amit a »társaság«-on kívül levők csinálnak és viszont. Más a mentálitás. Más a felfogása a dolgoknak. Más szemmel nézik a világot, és ez meg nem változik, mert ez természeti törvény.

Lám, már a legsúlyosabb helyen, a püspöki jelentésben is szóvátette a két felfogás közötti ellentétet főpásztorunk, és a kétféle nézetet egyeztetni akarván, gyönyörűen mutatta fel, hogy a két nemzedéknek mit kell becsülni és értékelni egymásban. És mi az eredmény? Az hogy én mostanában valahányszor kezembe veszem valamelyik egyházi lapunkat, eszembe jut a régi jó adoma:

Két zsidó találkozik újév reggelén s üdvözlilik egymást: »A beállott újévben kívánom neked mind azt a jót, a mit te kívánsz nekem«, mondja az egyik. A másik megnézi s ráförmed: »Hát már megint kezded?« Lehet, hogy nem éppen ilyen a viszony a mi lelkészi testületünkben, a régi és új nemzedék között, de hogy meglehetősen élessé kezd válni az ellentét, bizonyosága a többek közt a marosi eset, hol az egyik vitázó fél visszaküldi a lapot, melyben a méltatlan bántásról az ellenfél véde-

kezni próbál. És erre nyomban jön arról az oldalról a tanács hogy ne érzékenykedjünk. Ne folytasson a Lap szélmalomharcot, ne birkozunk stb.

Hogy közöttünk viták vannak, hogy a vélemények közöttünk, istenországa szőlőjének munkásai között is megoszlanak, különbözők, sőt néha egymással nyílt ellentétben állanak a cél elérésére nézve, abban nincs semmi veszedelem. Hiszen ez az életnek a jele; különböző nézetek összeütközéséből áll elő az igazság. A hol élet van a küzdelem mindenütt feltalálható, s a hol a küzdelem megszűnt, megszűnt az élet is.

Hiszen az apostolok sem voltak mindig »egy akarattal, együtt.« Hát nem felmerültek később közöttük is kisebb nagyobb ellentétek? Hát nem vádolta egyik a másikat zsidóskodással s más egyebekkel? Hát nem volt akkor is egyik a Pálé, a másik Apollosé, pedig mindketten a Krisztusért, az Isten ügyéért küzdöttek? És mi lett a vége? Győzött az igazság és mi ma Pál apostollal valljuk, hogy »az igaz ember hitből él.« De Jakabbal azt is hogy, a »hit cselekedet nélkül meghalt.«

Hát ártott-e a keresztyénségnek az a küzdelem, a mit nagy reformátoraink olyan szent lelkesedéssel és annyi áldozattal vívtak meg, és a mely küzdelem mai nap is folyik és folyni fog mind egész a diadalomig? Vagy ki az az öntudatos kálvinista, akármilyen belmissziós, akármilyen bibliás legyen is, a ki ne írná alá Balthazárnak, a nagy debreceni püspöknek a nyilatkozatát: »Nagyon szeretem a békét és a szeretetnek apostola vagyok, de az igazság rovására nem kívánom a békét.« Igaz, hogy ezt felekezeti vonatkozásban mondotta, a mély hittű, meleg szívű és erős jellemű kálvinista vezér, de szerintem áll ez mindenütt, és elhallgatni véleményünket, visszafojtani meggyőződésünket csak azért, hogy a békesség álló vize meg ne zavartassék, hagyni mindent a maga mentére, nehogy — az Isten szerelmére — valakinek, s talán éppen — Uram bocsásd meg — a hatalmasok közül — zokon essék, ez minden egyéb a világon, csak nem kálvinista vonás.

Lesznek, a kik erre elámulva, sőt megbotránkozva kiáltanak fel. »Hát mi ez? Hogy lehet ilyeneket hirdetni most, mikor oly régóta mesterkedünk azon, hogy a portánkon összekovácsoljuk az egységet? Hiszen ez nem egyéb, mint nyílt felhívás a veszekedésre!« Hát én vállalom ezt is, mert elég jó társaságban vagyok.

Az emberi fejlődés nem engedi, hogy a *quieta non movere* elvére helyezkedjünk. Minden előbbre lépése az emberiségnek a lelki élet terén is küzdelemmel, mondjuk egy kis veszekedéssel jár; s ha Luther annak idején lelkének háborgását visszafojtva, cellájában marad és nem

írja meg és nem szegezi ki 95 tételét, bizonyos, hogy az Isten lelke más által és talán más módon hajtja végre a hitujítás áldásos munkáját, de az is bizonyos, hogy akkor sem küzdelem nélkül, mert a régi az újnak helyét nem adja át ingyen soha, és az Isten lelke, a mely az első pünkösztör mint romboló vihar és tisztító tűz jelent meg és alapított egy új világot, ott van minden szent munkában és bizony gyújt, éget, mint vihar seper, összetör, de ha kell, az a lélek a diadal érdekében megindítja és végig küzdi a szent harcot.

»Nem azért jöttem, hogy békét hozzak, hanem harcot!« mondja a békesség fejedelme.

Lehet, hogy valamilyen formában meglesz valamikor a ref. lelkésztesteknek egy külső egyesületbe való tömörülése — ámbár, hogy ebbe önként minden lelkész belépjen, nem hiszem, — de teljes belső lelki egységet ne várjon senki, mert ez nem lesz. Nem lehet; nem úgy vagyunk teremtvén. Aztán a régi és új nemzedék felfogása, gondolkodása többé-kevésbé mindig különbözött egymástól, de talán soha sem volt a különbség akkora, mint most az utóbbi 10—15 év óta. Hiszen vannak kivételek most is. Vannak, a kik nem vénülnek meg soha. Vannak, a kik fehér hajjal is az új nemzedék közé számítanak és vannak, a kiknek olyan áldott jó természetük van, hogy a véleményük mindig pásszol a hatalmon levők véleményével. Van nézetük, véleményük mindig és mindenről, de olyan szerencsések, hogy mindig a szeg fejére ütnek, ahárhogy fordul a dolog, ők mindig úgy eltalálják, hogy minden körülmények közt pont úgy vélekednek, mint a központ. De hát ezek kivételek, a nagy többségre áll az a mit fennsőbb modottam, s hogy az egység akadályait a mennyire lehet elháríthassuk, nézzük meg, melyek a feltűnőbb különbségek közöttünk.

Hogy a világháború után keletkezett erkölcsi légkörben az ifjúság oly kiméretlen törtetéssel nyomul előre és az idősebbek félredobásával vezetni akar mindenütt, azon már nem csodálkozunk, azt már megszoktuk; de az már szomorubb, hogy ez a moszkvai szellem urrá lett azok között is, a kik hirdetik, legalább is hirdetniök kell az ígét: »Az öreg ember előtt állj fel és arcát mebecsüljed!« Vagy az egyházi tisztségek betöltése szelvében nem ezt a szellemet mutatja fel?

A ki engem ismer, és az Isten, a ki a vesébe lát, tudja, hogy nem pro domo beszélek.

Legtöbb baj a belmissió közül, amiatt van mert innen is túl is túlhatják. Egyik oldalon, mint a Ref. Szemle mondja, bálványozzák, mert az aranyifjúságnak püspökünk szerint semmi sem elég intranzigens az Isten ügyéért, a másik oldalon talán a legöregebbek nem csinálják. Azt nem gondolják meg, hogy mi, a kik — Isten után — még

birjuk, végezzük rendesen, nem csak azért, mert most divatba jött, hanem mert azt mint a papi állással járó kötelességet végeztük, eddig is azzal a külömséggel, hogy az ilyen lelkipásztort nem missziós, hanem kötelességteljesítő papnak neveztük.

A mi felfogásunk a belmissióról szóról-szóra az, ahogy a Ref. Lelkészek Lapjában a Szerkesztő aa. kifejezte. »A belmissió annyira hozzátartozik anyaszentegyházhoz, mint a lélek a testhez. A miből következik, hogy a ki a belmissió ellen szól és munkál, az Anyaszentegyház ellen szól és munkál. Es viszont a ki az Anyaszentegyházért dolgozik, az sohasem lehet belmissió ellenes, még akkor sem, ha a belmissió nevet soha sem említi.« »Még a feltevése ellen is tiltakozunk annak, mintha közülünk ma lehetnének olyanok — és éppen lapunk munkatársai közül, — a kik a belmissió ellen harcolnak.«

A külömség közöttünk ott van, hogy az új nemzedék a belmissió bálványozásában odáig megy, hogy az adminisztrációt — a mi nélkül összeomlanék az egyház, — amolyan másod-harmadrangu dolognak tekinti. Sőt most már megértük azt is, hogy a baptistákkal — a kik a lélekhalászásban veszedelmesebb ellenfeleink, mint a katolikusok egy gyékényen árulunk, a mi ha hiveinknek tudomására jut — pedig tudomására jut, — nem csak az adófizetés, hanem a fegyelem legenyhébb gyakorlása, sőt a hiuság szándéktalan sérelme is elég lesz arra, hogy seregestől hajtsa át hiveinket a több üdvöt ígérő testvéregyház kebelébe. Igaza van a Szerkesztő urnak, hogy ezt a kérdést sürgősen rendezni kell, mert a kolozsvári szép testvériesülés után nem tudjuk, hogy a baptistákkal szemben milyen állást foglaljunk el.

Engem például az én baptistáim — a kik között vannak adventisták, szombatosok, millenisták — onnan gondolom, hogy újabban minden esztendőben tüznek ki egy néhány terminust a világ elpusztulására; meg kell még tudnom, hogy a Sima Jakab testvér házában hány leiök uszott el; — tudvalevő, hogy az »adminisztráció« ott is, nagyon felesleges valami volt; — sőt nálunk vannak »aratók« is a kik nem olvasnak semmi egyebet, csak a bibliát, mert »minden más írás a sátán munkája«; mondom, az én baptistáim, a kik az említett többi testvéreket a hamislelkűség köpenyével szépen betakarják s így játszodják ki a törvényt — a mikor bejelentették kilépésüket, egyuttal meghívtak hozzájuk prédikálni, ígét hirdetni. Eddig nem tudtam, mitevé legyek. De most már — úgy gondolom — elmehetek. Csak azt nem tudom, mit szólnának hozzá hiveim.

Hogy hová vezet a belmissió »bálványozása«, erre igen ékes bizonyosság az új nemzedék egyik legújabb tagjának cikke, a »Kálvinista Világban«, a melyben Horváth Jenő ifjú aa. nem kevesebbet mond,

mint azt, hogy »Akinek ilyen nagy és felséges hivatása van«, t. i. mint nekünk, hogy az Ő követségét hordozzuk, az »nem ér rá mellékcélokért (egyéni érvényesülésért, kulturáért) küzdeni.« Hallatlan! Megáll az embernek az esze. Hiszen az egyéni érvényesülésről nem beszélek, ezt világleletemben elhagytam azoknak, a kik jobban értettek hozzá, a kiknek olyan jó testhez álló véleményök szokott lenni, de a »kultura terjesztése« már gondolkozóba ejt. Most már mit csináljak? Folytassam az eddigi munkámat tovább, vagy hindu fakir módjára nézzem a köldökömet? Ujabban nemcsak a »világ«, hanem az egyházi hatóságok is mind több több munkát kívánnak, sőt mind több-félét kívánnak tőlünk. Felsőbb rendeletek utasítanak a szövetségi munkák végzésére, némelyek gazdákká is óhajtanák nevelni a papokat, s csak most nem régen a szociális munka intézményesen is beillesztett a lelkészi munkakörbe — mert bármilyen egyházi munkánál ott kell lenni a lelkésznek, különben nem — megy és a mi ifju barátunk nagy buzgóságában odavágja, hogy egy jó papnak ezekre nem szabad ráérni, mert a ki ráér, a ki ilyeneket végez, az nem a Krisztus követségében jár.

Hogy ma milyen helyzetben van nyelvünk, magyarságunk, kulturánk, ezt épesztü embernek nem kell magyarázni. Iskolánkban tiltva van nemzeti nagyjainkról beszélni. Megdöbbenéssel tapasztaltam, hogy serdülő ifjuságunk 100%-a semmit nem hallott Széchenyiről, Kossuthról, Deákról, a mi vértanuinokról, hogy többet ne említsek. Hát hűtelséget követek-e el az én Mesterem iránt, ha vallásos estélyeken a nagy magyarokkal is foglalkozom, ha nem engedem, hogy végképpen kipusztuljon szegény összetaposott magyar kálvinista népünk lelkéből az ezerféle kisértések és nyomások között az ősök, nemzetünk nagyjai iránt való tisztelet?!

Hát Idvezitünk egész életével nem arra adott-e példát, hogy hűveinknek a lelki életén kívül más bajaival is törődjünk? És Ő, ki az egész emberiséget keblére ölelte, kimondhatatlan szeretetével, mikor utolsó földi útján az olajfák hegyéről megpillantotta földi hazája fővárosát, nem fakadt-e könnyekre és nem sóhajtott fel ekképpen: »Jeruzsálem, Jeruzsálem, vajha eszedbe vetted volna, melyek a te békeségedre valók, mert eljön az idő, a midőn ellenség vesz körül és te benned kő kövön nem marad, mert nem becsülted meg a te látogatásodnak napját!«

Bizony van különbség a régi és új nemzedék között elég. És a felfogásoknak eltérése miatt természetesen — elkerülhetetlenek a hirlapi viták és ne is féljünk azoktól, míg azok a kellő határok között megmaradnak, a mire vigyáznunk kell mindenekfelett. A szent ügynek

pedig a mit szolgálunk, nem árt a nyílt, egyenes lélekkel tiszta fegyverekkel folytatott hírlapi küzdelem, sőt javára lesz, mert ez az egészséges, életképes állásfoglalás kialakulásának egyik nélkülözhetetlen feltétele.

Maradjon meg hát a Szerkesztő úr és haladjon tovább azon az uton — ez az én szerény tanácsom — a melyen eddig járt. Ez lesz a legjobb. Most, hogy a »Kálvinista Világ« és a »Ref. Család« — mindkettőt feltétlen szükségesnek tartom — megindult éppen jól fog a Ref. Lelk. Lapja is.

Minthogy pedig benne vagyok a tanácsadásban, végül egy jó tanácsot adok az én előbb említett fiatal barátomnak és »congeniális«-oknak is, de előbb elmondok egy kis esetet, ami a régi jó magyar világban történt.

Az öreg Podmaniczky báró egy vendéglőben ebédel. A pincér hozza a levest, hát van benne egy légy. A báró nem szól semmit, csak egy fejcsóválás mellett kiveti a legyet, s a levest megeszi. Jön a másik fogás és ebben van két légy. Erre már az öreg ur kijön a békétüresből, oda inti a pincért s így szól hozzá: »Nézze barátom, ez így nem jól van. Maga nem tudhatja, hogy én az egyes fogásokat hány léggel szeretem. Jobb lesz, hozza ezután egy külön tányérba a legyeket. Majd teszek én aztán az ételbe, amennyi nekem tetszik.«

Az új nemzedéknek különösen egyes tulbuzgó tagjait a forszírozott belmisszióskodással járó, mértéken felüli kegyeskedés odáig viszi, hogy — mint az ábra mutatja — kijelenteni merészkedik, hogy a jó, a hü lelkipásztornak a kultúra terjesztését nem lehet vállalnia.

Az ifjúság lelkesedését bármiféle szép, nemes ügyért mindig örömmel láttam, s mindennél inkább szeretem lelkének lángolását Isten országa szent ügyéért. Itt ebben a munkában kell is kellő adag pietizmus. De ennek a mennyiségét nem lehet mindenkre nézve egyformán megállapítani. Az egyéniségek különbözők; egynek több kell belőle, másnak kevesebb. Például bizonyos vagyok benne, hogy a Szerkesztő ur kevesebbel is beéri, mint nevezett ifju testvérünk. Hogy aztán nekem, meg egyik másik idősebb társamnak mennyire van szükségünk, azt ő nem tudhatja. Küldje, vagy küldjék nekünk külön a pietizmust, majd teszünk mi abból a mi munkánkba, amennyit jónak látunk.

Kozma Imre ref. lelkész.

Hol az igazság?

Nagyt. Szerkesztő ur! Kedves Barátom! Szeretettel kérlek, szíveskedjél lapunkban helyt adni az alábbi vitás egyházkormányzati kérdés tisztázására.

Az erdővidéki egyházmegye Tanácsa X egyházközség számadásának elkészítésére Számvevőt küldte ki azért, mert jelentése alapján megállapította, hogy azt lelkésze elkészíteni nem tudja.

A fegyelmi bíróság ezután, ugyanezen lelkészt, más ügyből kifolyólag, állásától felfüggesztette s adm. lelkésznek a Nagyt. Esperes ur-
engem nevezett ki.

Kinevezésem után előterjesztéssel éltem s kértem a Tanácsot, hogy miután az ok, mely a számvevő kirendelését indokolta tette — t. i. hogy azt lelkész elkészíteni nem tudja — megszűnt, a Tanács előbbi határozatát helyezze hatályon kívül, mert a számadás elkészítése — természetesen minden külön díjazás nélkül — az én kötelességem. A Tanács azonban fenntartotta előbbi határozatát.

Számvevő aztán az én tudtom nélkül és kifejezett megkerüléssel kiszállott az egyházközségbe, presbiteri és képviseleti közgyűlést hívott össze s az általa elkészített számadást letárgyaltatta és elfogadtatta.

Számvevő eme ténykedése ellen az egyházmegyei Tanácshoz előterjesztéssel éltem, előre óvást emeltem a számadásnak Tanácsí jóváhagyása ellen azért, mert az a presbiterium és képviseleti gyűlés elnöke megkerülésével és tudta nélkül tárgyalatott le és fogadtatott el. Előterjesztésemben hivatkoztam arra, hogy az I. t.-c. 38. §-a világosan kimondja, hogy a presbiteri gyűlés elnöke a lelkész és rendes vagy helyettes lelkész nélkül presbiteri gyűlés nem tartható s az Esperes is csak a rendes lelkész meghalása vagy akadályoztatása esetén rendelkezik a presbiteri gyűlés összehívásáról. Az I. t.-c. 24. §-a, valamint az I. t.-c. 25. §-a is hasonlóképen rendelkezik. Vagyis minden olyan presbiteri és közgyűlés, melyen annak elnöke nem vesz részt, egyházz jogilag gyűlésnek nem nevezhető. Az illető egyházközség presbiteriumának és képviseleti gyűlésének, mint adm. lelkész, elnöke a számadás letárgyalása és elfogadása alkalmával én voltam s nem lehet törvényes az a számadás, melyet olyan presbiteri és képviseleti gyűlésen tárgyalnak le és fogadnak el, melyet nem annak elnöke hívott össze, hanem a számvevő s az elnök még csak jelen sincs a gyűléseken, bepillantást sem nyerhet a számadásba, mert hiszen a Számvevő az elnök tudta nélkül és kikerülésével hívta össze az illető gyűléseket.

Tanács előterjesztésem dacára a számadást elfogadta, jóváhagyta, a kifejezett törvénsértést *szépséghibának* minősítette s engem elutasított.

A Tanács határozatát megfélebbezttem a Méltóságos Igazgató Tanácshoz. Miután annak döntése késett, szolgálati uton ismételtén kértem elintézését. A válasz az volt, hogy vajjon fennáll-e a jogviszony köztem és az illető egyház között, vagyis a döntés másodszori kéré-

sének pillanatában adminisztráns lelkésze vagyok-e az egyháznak? Miután akkor már nem voltam, a Mélt. Ig. Tanács fölöslegesnek látta felebbezésem érdemi elintézését.

Nem maradt számomra más fórum, hol igazságom tudatában orvoslást kereshetek, mint az egyházmegyei közgyűlés. A Tanács évi működéséről szóló — s a számvevői jelentés után előterjesztettem az esetet s kértem: mondja ki a közgyűlés, hogy úgy a Tanács, mint Számvevő jelen esetben törvénysértést követett el s utasítsa a Tanácsot, hogy jövőre hasonló precedensek felállításától tartózkodjon. Közgyűlés azonban nem látván törvénysértést fennforogni, a jelentéseket tudomásul vette s indítványom felett napirendre tért.

Felebbezési fórumként a Mélt. Ig. Tanácshoz lehetett volna még fordulnom; azonban a fennebb előadottak szerint ez már illuzóriussá vált.

Ez történt az erdővidéki egyházmegyében az Urnak 1928. esztendejében s kértem az egyházi törvényekben jártas lelkészi és világi testvéreimtől: méltóztassanak eldönteni, hogy az előadott tényállás mellett hol az igazság?

1. Joga van-e az egyházmegyei Tanácsnak megfosztani a presbiterium és képviseleti közgyűlés elnökét törvényben biztosított jogaitól?

2. Érvényesek e az elnök tudta és beleegyezése nélkül összehívott gyűlések határozatai?

3. Mi a számvevő jog és hatásköre jelen esetben? Gyakorolhat-e és vindikálhat-e magának elnöki jogokat, vagy pedig csak egyszerű szerve az egyházmegyének s mint ilyen a vagyoni ügyek előadója??

4. Törvényesen lett-e ellátva ennek az egyházközségnek számadása?

5. Ugyanaz-e az adm. lelkész jog és hatásköre, mint a rendes lelkésznek?

6. Amennyiben törvénysértés forog fenn, milyen uton és módon lehetett volna eliminálni és orvosolni?

Ugy hiszem most, amidőn zsinat előtt állunk, nem lesz fölösleges pro és contra megvitatni ezt a kérdést. Kálvinista anyaszentegyházunk legfőbb ereje az alkotmány és a törvény feltetlen tisztelete és épségben tartása volt a múltban s ez lesz a jövőben is. Egyházunk alkotmánya a zsinat-presbiteri elv alapján épült fel és századok viharai között fenn állott. Ezen az alkotmányon rést ütni engedni, a törvény rendelkezését félre tenni, annak nézetem szerint világos megsértését egyszerűen szépséghibának leminősíteni — olyan zsilip, melyet ha felnyitani engedünk, félő: önmagunkat seper — el.

Dr. Polonkay Tivadar, középpajtai református lelkész.

IRODALOM.

Előjegyzési felhívás.

A budapesti Sylveszter nyomda Czeglédy Sándor és Hamar István szerkesztésében Bibliai Lekikont ad ki. A hatalmas 50 iven, 800 oldalon jelenik meg. Itteni terjesztésével egyházunk iratterjesztését bízta meg. Az előjegyzők, miként a magyarországiak, itt is részletfizetési kedvezményben részesülnek a következő feltételek mellett:

1. A mű előjegyzési ára 1200 Lei (bolti ára jóval magasabb lesz), mely összeg 4 részletben fizetendő és pedig, május 1-én, aug. 1-én, november 1-én és 1930 febr. 1-én. A műhöz vászonkötési táblát ingyen küldünk az utolsó 5 ivvel, mert részletenként fog megjelenni a könyv kb. 1930 jun. végére.

2. Az előjegyzőktől felhatalmazást kérünk, hogy a fenti részletfizetési időpont elmulasztása esetén az összeget államsegélyükből levonhatjuk, vagy a megjelenő iveket utánvéttel küldhetjük.

3. Az előjegyzés határideje április 15, tehát nagybecsű válaszát azonnal kérjük.

Bő és részletes ismertetést kívánatra küldünk.

Nagybánya, 1929 ápril 5.

Teljes tisztelettel:

Szaplonczay Bertalan ref. lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

Csendes nap Segesvárt. A nagyszebeni és udvarhelyi egyházmegye papjai és tanítói harmadizben tartottak csendes napot. Ez alkalommal 1929 ápr. 3-án Segesvárt 11 résztvevővel. Márk Mihály vezette be a kezdő bibliaórát a Fil. 3, 7—16 magyarázatával. Egy órai elmélyedés után a beteg Kádár Dénes helyettesítésében dr. Tóth Lajos helyi lelkész fejtegette megváltott és mégis esendő bűnös voltunkat. Az együttes ebéd után Derzsi Endre ismertette a Fil. levelet úgy izagógikái, mint tartalmi, főleg pedig a gyakorlati bibliaolvasás szem-

pontjából. Erre megbeszélések következtek, s befejezésül Fil. 3, 17—21 olvasása mellett Fosztó Dénes tartott záró ahitatot. A megbeszélések kapcsán hozott határozatok közül közérdekűek: A csendes napok résztvevői e munkájuknak állandó központjaul Segesvárt választják, mint ahol legkönnyebb az összejövétel. Még egyszer minden lelkészt és tanítót közvetlenül is meghívunk, azután azonban a meghívót és napi rendet csak a Ref. Szemlében és a Ref. Lelkészek Lapjában leközzölve adnak meghívást. Az együttes ebédet az összeiö-

vetel helyén kívánják elkölteni. Ehhez kéri a helyi egyházközség hozzájárulását, a nőszövetség szolgálatkész munkáját a felmerülő költségek felszámolásával. Köszönötüket fejezi ki a segevári nőszövetség és leánybiblia-kör tagjainak a reggeli és vacsora körül eddig is kifejtett szeretetteljes szolgálatukért. A legközelebbi csendes nap jun. 7-re tűzetett ki, s egyik megbeszélés tárgyává az új liturgia tételét.

Lelkészi állásváltások. Z. Nagy Lajos magyarcshelyi lelkészársunk (szilágyszolnoki e. m.) Selymesilósvára, Kovács Zsigmond diósadi lelkészársunk (szilágyszolnoki e. m.) Tasnádszántóra és Bódi György kőrispataki (udvarhelyi e. m.) lelkészársunk Sajószentandrásra (nagysáji e. m.) választottak meg. Új állomáshelyeiken is a jó Istennek gazdag áldását kívánjuk életükre és munkálkodásukra.

Szigoru egyházfegyelem. A Református Híradóból vesszük a f. öv. megszívlelendő hirt: »A boldvai (Borsod-megye) egyház presbyteriuma egy beköltözött egyént Molnár Pál gépészt, kirekesztett a gyülekezet kebeléből és részére az elbocsátót kiadta, mert róm. kath. nővel kötött házasságából születendő minden gyermekét, a lelkipásztor oktatása és intése dacára, róm. kath. vallásra engedte át és így egyháztól ellen hűtlen árulást követett el. A határozat okulás ked-

véért a gyülekezet előtt kihirdettetett. Bárhova menjen is, a lelkészek és gyülekezetek ne mulasszák el vele szemben a kizárás következményeit érvényesíteni. Ez az eset méltó a feljegyzésre.«

Szerkesztői üzenetek.

Marosi előfizető-lelkésztestvéreim! ezen az uton értesitem, hogy esperesünk Farkas Jenő udvarfalvi lelkész felbonthatlanul visszaküldte lapunk 6-ik számát, amelyet neki nem mint esperesnek s nem is mint lelkésznek, hanem mint az egyházmegyei lelkészértekezlet elnökének küldöttem s amely a lelkészek együttműködésének — a március 4-én Szeben-szentgyörgyön tartott papi értekezleten tárgyalt — kérdésével kapcsolatban felhívást tartalmazott az egyházmegyei lelkészi értekezletek nagytiszteletű elnökeihez. Megjegyezni kívánom, hogy nevezett — lapunk előfizetője volt egész a f. évi 3-ik számig, amikor is egy cikk miatt, ami nem nyerte meg tetszését, értesített, hogy a lapra többé nem reflexkál. Nem célozom bírálat tárgyává tenni nevezett eljárását. Én tudom és még nagyon sokan tudják, hogy ez miért történt. Egyszerűen tudomásukra kívántam hozni a marosi előfizető-lelkésztestvéreimnek, hogy náluk a lelkipásztorok együttműködése tárgyában az egyházmegyei lelkészi értekezletek nagytiszteletű elnökeihez intézett felhívásom nem fog tárgyalás alá kerülni. Már csak azon egyszerű okból sem, mert az erre von, lappéldányt az értekezleti elnök felbonthatlanul visszaküldte. Szíves köszöntéssel.

Az előfizetési díjak szíves beküldését kérem azoktól, akik részéről az még nem nyert rendezést sem levonás, sem beküldés útján.

Előf. díjak nyugtázása. Belle Lajos (Aiton) 120 L., Nagy Pál (Józsefháza) 240 L.